

Adroddiad Blynyddol y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

2024/2025

RHAGAIR

Mae'n bleser gennyf gyflwyno fy adroddiad blynyddol yn amlinellu'n gryno iawn y gefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr Gwynedd. Mae'n anodd credu fy mod yn adrodd ar yr hyn sydd wedi ei gyflawni yn ystod trydydd blwyddyn y Cyngor hwn. Unwaith eto eleni mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar y gwaith craidd a'r gwelliannau a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn er mwyn eich cefnogi.

Rwy'n awyddus i barhau i'ch cefnogi yn y modd mwyaf effeithiol a fyddai hynny ddim yn bosib heb eich cefnogaeth chi fel Cynghorwyr a chefnogaeth y gwahanol swyddogion sy'n gweithio'n y cefndir.

Edrychaf ymlaen i gyd-weithio gyda chi dros y blynyddoedd i ddod. Diolch.

Cofion,
Ian

Ian Jones,

Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth

CEFNOGAETH I CHI FEL CYNGHORWYR

Mae nifer o dimau ar draws y Cyngor yn cynnig cefnogaeth i chi fel Cynghorwyr. Fodd bynnag, mae'r prif ddarpariaeth yn dod gan y Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith. Rwy'n ymwybodol fod cryn newidiadau wedi bod yn ystod y flwyddyn diwethaf, ac felly nodaf y diweddariadau isod i chi er gwybodaeth. Gobeithio fod y strwythur hefyd yn cynnig tros olwg i chi o'r sefyllfa ddiweddaraf.

Arweinydd Tîm

Llongyfarchiadau i Annes Siôn, Arweinydd Tîm Democratiaeth, ar enedigaeth mab bach, a chroeso nol o'i chyfnod mamolaeth.

Diolch i Sioned Mai Jones a fu'n gweithredu fel Arweinydd Tîm dros gyfnod mamolaeth Annes. Pob hwyl i Sioned, sydd wedi symud i swydd newydd yn y Cyngor ers mis Mai 2025.

Arweinydd Tîm Dros Gyfnod

Swyddogion 2024/25

Penodwyd Jasmine Jones fel Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth ym mis Medi 2024 ac Iwan Edwards fel Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth dros dro hyd ddiwedd Gorffennaf 2025.

Byddwn yn croesawu Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth newydd atom, Gwen Roberts, fydd yn cychwyn ar ei gwaith yn ystod cyfnod yr haf.

Swyddog 2025

Ymddeoli

Rydych yn ymwybodol fod Eirian Roberts yn ymddeol wedi bron i 40 mlynedd o wasanaeth i'r Cyngor. Diolch arbennig i ti Eirian am dy holl waith caled, cywrair a thawel. Bydd bwch ar dy ôl.

Mae Sian Ellis-Williams hefyd wedi ymddeol yn hyblyg ers Ionawr 2025, gan barhau i weithio dau ddiwrnod yr wythnos yn cefnogi'r Cadeirydd a'r gwaith dinesig am gyfnod hyd ddiwedd Gorffennaf 2026.

Ymddeol Hyblyg

Swyddog Democratiaeth a Dinesig

Bydd Courtney Jones yn cychwyn fel Swyddog Democratiaeth a Dinesig gyda'r tîm, gan adael ei swydd bresennol fel Cynorthwydd Grŵp Plaid Cymru. Penodwyd Courtney i'r swydd honno ym mis Gorffennaf 2024.

Mae Meleri Roberts wedi ymuno gyda'r tîm cyfieithu ym mis Ebrill 2025, yn gyfieithydd proffesiynol sy'n gallu darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd a chyfieithu ysgrifenedig.

Swyddog Cyfieithu

Swyddog Cydbwyllgor Corfforedig y Gogledd

Yn ogystal, mae'r Gwasanaeth yn darparu gwasanaeth i gefnogi Cydbwyllgor Corfforedig y Gogledd. Gan fod y gwaith yn cynyddu yn y maes, byddwn yn symud ymlaen i benodi Arweinydd Tîm Democratiaeth (CBC) yn fuan, a bydd Sera Whitley yn cychwyn fel swyddog democratiaeth CBC yn ystod yr wythnosau nesaf.

Rydych hefyd yn derbyn cefnogaeth gan y Tîm Dysgu a Datblygu, a phenodwyd Mari Edwards fel Rheolwr Gwasanaeth Dysgu a Datblygu ym mis Medi 2024. Mae Mari'n arwain ar holl waith y tîm, ac yn reolwr llinell ar gyfer Cara Williams, sy'n gyfrifol am hyfforddiant ar gyfer Cynghorwyr.

Tîm Dysgu a Datblygu

Gellir gweld y strwythur ddiweddaraf o'r gwasanaeth ar ddiwedd yr adroddiad.

Gwelir fod nifer o newidiadau wedi bod yn ddiweddar, ac rwy'n dymuno llongyfarch y gwasanaeth ar barhau i gynnig gwasanaeth i'r safon uchaf tra'n anwytho staff newydd i'w rolau. Fel y gwelir bydd newidiadau eto yn ystod 2025/26 ac rwy'n hyderus o allu'r gwasanaeth i barhau i gyflawni, gan ddiolch i bawb am eu hymroddiad yn ystod yr holl newidiadau.

ADRODD CYNNYDD AR FLAENORIAETHAU 2024/25

Bu i mi adnabod pedair prif flaenoriaeth ar gyfer 2024/25 a oedd yn adeiladu ar y seiliau cadarn oedd eisoes mewn lle. Mae'r isod yn dangos y cynnydd a wnaed yn erbyn y pedwar maes.

Beth wnaethom ei addo?

Parhau i adeiladu ar ein trefniadau Diogelwch a chefnogaeth i Gynghorwyr o fewn ein gallu.

Be sydd wedi ei gyflawni?

Rydym wedi:

- Cynnig cefnogaeth barhaus i Gynghorwyr – gan gynnal nifer o sgysiau un i un gyda Cynghorwyr dros y flwyddyn.
- Sefydlu cyswllt gyda swyddog penodol o'r heddlu sy'n arwain ar faes diogelu aelodau seneddol, ac sy'n awyddus i gyd-weithio gyda'r Cyngor i gynnig cefnogaeth i Gynghorwyr Gwynedd.
- Dilyn canllawiau lechyd a Diogelwch i adrodd ar faterion o drais neu fygythiad i gynghorydd trwy ddefnyddio'r ffurflen briodol HS11.
- Parhau i gadw golwg ar faterion diogelwch wrth adolygu ein trefniadau cynnal cyfarfodydd rhithiol yn ystod y flwyddyn i sicrhau ein bod yn cymryd pob cam posib i osgoi tarfu ar gyfarfodydd.
- Codi ymwybyddiaeth a chyfrifoldeb Cynghorwyr o'r trefniadau diogelwch tân wrth ymweld ag adeiladau'r Cyngor, yn arbennig ar gyfer cyfarfodydd grwpiau gwleidyddol.

Be sydd i'w wneud yn 2025/26?

- Hyrwyddo'r angen i Gynghorwyr adrodd ar faterion o drais neu fygythiad trwy ddilyn y camau priodol a llenwi ffurflen HS11, a'i dychwelyd fel bo cofnod o'r digwyddiad.
- Hyrwyddo'r sesiwn briffio gan y swyddog o'r heddlu fel bo pob Cynghorydd yn ymwybodol o'r gefnogaeth uniongyrchol sydd ar gael iddynt gan yr heddlu. Cynhelir sesiwn briffio gan yr Heddlu ar y 5ed a'r 16eg o Fehefin, 2025. Gall unrhyw aelod sydd wedi methu'r sesiynau hyn ymuno â sesiynau rhanbarthol i Gynghorwyr Gogledd Cymru.

DIOGELWCH A CHEFNOGAETH

Beth wnaethom ei addo?

Rhesymoli'r rhaglen hyfforddiant a rhaglen briffio ar gyfer Cynghorwyr er mwyn gwneud y defnydd gorau o amser Cynghorwyr ac adnoddau'r Cyngor.

Be sydd wedi ei gyflawni?

Rydym wedi:

- Canolbwyntio ar gyflawni'r hyfforddiant craidd. Cynhaliwyd y sesiynau 'byw' olaf o'r meysydd hyfforddiant craidd yn ystod y flwyddyn, gan ofyn i Gynghorwyr wyllo recordiad o sesiynau o hyn allan. Nid oes modd parhau i gynnal sesiynau i niferoedd bychan gan fod hynny'n llyncu adnodd prin.
- Sefydlu'r egwyddor o beidio cynnal hyfforddiant os oes llai na 5 yn bresennol er mwyn sicrhau y defnydd gorau o adnoddau (oni bai ei fod o natur hyfforddiant 1:1).
- Symud ymlaen i raglen mwy datblygol ei naws i'r Cynghorwyr yn ystod y flwyddyn.
- Sefydlu trefniadau 'sesiynau briffio' ar gyfer materion sy'n ymwneud â'r holl Gynghorwyr, gan flaenoriaethu pa sesiynau sy'n cael eu cynnal. Mae rhai materion wedi eu cyfeirio am drafodaeth yn y Pwyllgorau Ardal a materion eraill wedi eu cyflwyno er gwybodaeth yn y Bwletin Aelodau wythnosol.
- Wrth geisio lleihau'r baich ar Gynghorwyr, mae wedi creu mwy o waith yn y cefndir yn blaenoriaethu materion i'r gwahanol ffynonellau ac wrth recordio'r gwahanol sesiynau briffio.
- Cychwyn cyhoeddi gwybodaeth, fesul Cynghorydd, am pa hyfforddiant craidd sydd wedi ei gyflawni a phryd, yn gyhoeddus ar y safle we.
- Derbyn argymhelliad gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth i sefydlu 8fed maes hyfforddiant craidd ar gyfer Aelodau Etholedig, sef Trais yn erbyn Menywod (sy'n cynnwys trais yn erbyn dynion hefyd). Rwy'n argymhell i'r maes yma gael ei sefydlu fel 8fed maes craidd yn ddibynnol ar benderfyniad y Cyngor llawn.

Be sydd i'w wneud yn 2025/26?

- Rydym am fod yn treialu cynnal 'diwrnod hyfforddiant' a 'diwrnod sesiynau briffio' dros 25/26 i geisio hwyluso rhaglenni gwaith Cynghorwyr. Mae'r calendr blyneddol eisoes wedi ei fabwysiadu gan y Cyngor Llawn gyda'r dyddiadau uchod wedi ei hadnabod fesul mis. Rhoddwyd rhag-rybudd fod posibilrwydd o orfod newid o'r dyddiadau hyn oherwydd argaeledd swyddogion allweddol i gyflwyno ar ddyddiadau penodol.
- Parhau i ddatblygu'r trefniadau newydd gan ystyried adolygu y newidiadau ar ddiwedd 26/27, wedi 12 mis o weithredu'r drefn calendr newydd a 18 mis o weithredu'r sesiynau briffio.
- Argymhellir ychwanegu hyfforddiant 'Trais yn erbyn Menywod' (sy'n cynnwys trais yn erbyn dynion hefyd) fel 8fed maes hyfforddiant craidd i'r Aelodau Etholedig.

**RHESYMOLI'R RHAGLEN
HYFFORDDIANT
/BRIFFIO**

NEWIDIADAU I DREFNIADAU CRAFFU

NEWYDDLLEN Y CADEIRYDD

Beth wnaethom ei addo?

Bwrw ymlaen gyda newidiadau i drefniadau Craffu er mwyn sicrhau fod Craffu yn gwneud gwahaniaeth.

Gweithio gyda Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth i dynnu sylw at y gefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr—gan gychwyn gyda ‘newyddlen y Cadeirydd’ fel rhan o’r bwletin Aelodau yn dilyn pob cyfarfod o’r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth.

Be sydd wedi ei gyflawni?

Rydym wedi:

- Cyflawni ar holl argymhellion adroddiad Archwilio Cymru, gan yrru ar welliannau wrth lunio argymhellion, ystyried effaith craffu ayyb.
- Pwysleisio rôl y Cadeirydd a’r is-gadeirydd, yn arbennig wrth lunio argymhellion clir i’r Cabinet a gweithredu fel pencampwyr dros graffu yng Ngwynedd.
- Bydd adroddiad llawn ar yr holl faterion a gwelliannau sydd wedi eu cyflawni ym maes craffu yn ystod 24/25 yn cael ei gyflwyno i’r Cyngor Llawn ym mis Hydref 2025.

Rydym wedi:

- Ail ystyried y flaenoriaeth uchod a phenderfynu gyda Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth i beidio ail gychwyn creu ‘newyddlen y Cadeirydd’ yn dilyn pob cyfarfod o’r pwyllgor. Roedd hyn yn sgil sylwadau Aelodau eu bod yn brysur iawn ac yn derbyn gormodedd o ebyst. Teimlwyd fod creu ebost ychwanegol yn mynd yn groes i ddymuniadau’r Aelodau.
- Parhau i ddefnyddio’r Bwletin Aelodau wythnosol i dynnu sylw’r aelodau at faterion pwysig sy’n eich effeithio. Materion megis cyflogau 25/26, gwybodaeth am sesiynau hyfforddiant a chefnogaeth arall, ayyb.

Be sydd i’w wneud yn 2025/26?

- Gweithredu’r trefniadau i gyflwyno adroddiadau herio perfformiad i’r pwyllgorau craffu o Fehefin 2025 ymlaen.

LLWYDDIANNAU ERAILL YN 2024/25

- ✓ 97% o Gynghorwyr Gwynedd wedi adrodd bod gwasanaeth gan y Tîm Democratiaeth yn dda/ dda iawn, sy'n gynydd o'r 91% yn 2023/24.
- ✓ 94% o daflenni penderfyniad wedi eu cyhoeddi o fewn 5 diwrnod gwaith. Gostyngiad yn y lefel perfformiad ers 2024/25 yn sgil pwysau cynyddol ar y tîm democratiaeth a swyddogion eraill o fewn yr awdurdod a thu hwnt.
- ✓ Cynnal y rhaglen bwyllgorau ar gyfer y flwyddyn, dros 150 o gyfarfodydd i gyd, yn gyfarfodydd rhithiol ac aml-leoliad gan sicrhau gwe ddarlledu y cyfarfodydd perthnasol i gyd.
- ✓ Cynnal cyfarfod arbennig o'r Cyngor llawn i sicrhau penderfyniad ar system Pleidlais Sengl Drosglwyddadwy.
- ✓ Darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn holl bwyllgorau'r Cyngor ac mewn cyfarfodydd anffurfiol, a chynnig gwasanaeth cyfieithu ysgrifenedig i holl adrannau'r Cyngor.
- ✓ Cynnig cefnogaeth benodol i Gadeirydd ac is-Gadeirydd y Cyngor yn ogystal a Chadeiryddion ac is-gadeiryddion pwyllgorau'r Cyngor trwy hyfforddiant penodol, ateb ymholiadau yn ystod pwyllgor a pharatoi taflenni briffio ar eu cyfer.
- ✓ Darperir cefnogaeth trwy'r Fforwm Craffu i'r Cadeiryddion Craffu, yn ogystal a'r gefnogaeth dydd i ddydd iddynt ar gyfer pob cyfarfod o'r pwyllgor.
- ✓ Croesawu dau Gynghorydd newydd yn ystod y flwyddyn, gan sicrhau fod darpariaeth TG a gwybodaeth gyfredol ar gael iddynt.
- ✓ Cynnig cefnogaeth, hyfforddiant a briffio i Arweinydd newydd y Cyngor yn ogystal a'r Dirprwy Arweinydd a'r Aelodau Cabinet newydd a gafodd eu penodi yn ystod y flwyddyn.
- ✓ Gweinyddu cyflogau a chostau Cynghorwyr a chyhoeddi'r wybodaeth yn unol a'r gofynion statudol.
- ✓ Gwneud trefniadau i groesawu nifer o blant a phobl ifanc i ymweld â Siambr Dafydd Orwig a deall mwy am drefniadau democratiaeth y Cyngor mewn tair sesiwn benodol dros y flwyddyn a fu.
- ✓ Gweinyddu pwyllgorau rhanbarthol, yn arbennig Cydbwyllgor Corfforedig y Gogledd a'i is-fyrddau.
- ✓ Cyfrannu'n helaeth at waith datblygu Cydbwyllgor Corfforedig y Gogledd a'i is-fyrddau. Mae hyn wedi cymryd llawer iawn o amser swyddogion penodol, a bydd yn parhau i gymryd amser rhai swyddogion dros y blynyddoedd i ddod.

BLAENORIAETHAU AR GYFER 2025/26

Rwy'n gyfforddus fod trefniadau cadarn mewn lle ar gyfer cefnogi Aelodau Etholedig yng Ngwynedd, a byddwn yn parhau i adeiladu ar y seiliau cadarn hyn yn ystod y ddwy flynedd i ddod. Mae'n amser i gychwyn edrych a meddwl am drefniadau Mai 2027 ac ymlaen, ac mae'r blaenoriaethau isod i gyd ynghlwm â chychwyn paratoi mewn da bryd:

- Cychwyn paratoi at Etholiadau Mai 2027. Byddwn yn defnyddio Fframwaith CLILC wrth barhau i adolygu'r gefnogaeth bresennol i Gynghorwyr a cheisio adnabod gwelliannau a newidiadau wrth baratoi am etholiadau Mai 2027.
- Byddwn yn adolygu y ddarpariaeth yn y siambrau o ran cyfarpar ac ansawdd y profiad. Byddwn yn anelu i ddatblygu astudiaeth dichonolrwydd a chynllun gwella yn ystod tymor yr Hydref, 2025.
- Byddwn yn edrych ar
 - trefniadau cyn etholiad,
 - trefniadau diwrnod yr etholiad,
 - trefniadau croesawu ac anwytho,
 - trefniadau y 6-12 mis cyntaf ac amlinellid o drefniadau'r ail flwyddyn,
 - cefnogaeth gyffredinol i Gynghorwyr.

Yn ogystal, byddwn yn parhau i fwrw ymlaen gyda rhai materion sydd wedi codi yn ystod y flwyddyn a fu, gan gynnwys:

- Gwneud gwell defnydd o amser a chefnogaeth cynorthwyr y grwpiau gwleidyddol, yn arbennig i sicrhau fod negeseuon allweddol yn cyrraedd Cynghorwyr.
- Codi ymwybyddiaeth Cynghorwyr o'r angen i adrodd ar unrhyw ddigwyddiad neu fygythiad gan lenwi a dychwelyd y ffurflenni perthnasol (HS11).
- Gofyn i'r Cyngor llawn fabwysiadu 8fed maes o Hyfforddiant craidd i gynghorwyr, sef Trais yn erbyn Menywod. Mae'r meysydd hyfforddiant craidd wedi eu hadnabod er mwyn arfogi Cynghorwyr i gyflawni yn eu rôl yn llwyddiannus ac yn ddiogel.

PENNAETH GWASANAETHAU DEMOCRATIAETH
Ian Jones

**RHEOLWR DEMOCRATIAETH
AC IAITH**
Vera Jones

PENNAETH CYNORTHWYOL
Catrin Love

ARWEINYDD TÎM DEMOCRATIAETH
Annes Sion

ARWEINYDD TÎM CYFIEITHU
Bethan Evans

**UWCH YMGYNGHORYDD
Y GYMRAEG A CRAFFU**
Llywela Owain

**ARWIENYDD TÎM
DEMOCRATIAETH CBC**
I'w gadarnhau

RHEOLWR DYSGU A DATBLYGU
Mari Edwards

**Swyddogion Gwasanaethau
Democratiaeth**

Lowri Haf Evans
Rhodri Jones
Jasmine Jones
I'w gadarnhau
(Penodiad Newydd)
Mair Eirian Roberts
(Tan Diwedd Gorffennaf 2025)
Iwan Edwards
(Tan Diwedd Gorffennaf 2025)

Swyddog Democratiaeth a Dinesig

Sian Ellis Williams
(Tan Diwedd Gorffennaf 2026)
I'w gadarnhau
(Penodiad Newydd)

Cyfieithwyr

Rhiannon Ellis-Williams
Lowri Elin Evans
Glesni Foulkes
Delyth Mai Jones
Manon Gwyn Jones
Meleri Haf Roberts
Mererid Watt
Eleri Williams
Elin Wynne

Tîm y Gymraeg a Chraffu

Bethan Adams
(Ymgynghorydd Craffu)
Nia Haf Lewis
(Ymgynghorydd Iaith)
Ant Evans
(Swyddog Iaith Cynorthwyol)
(Tan Diwedd Mawrth 2026)
Mei Mac
(Swyddog Prosiect)
(Tan Diwedd Mawrth 2026)

Swyddog Democratiaeth CBC

I'w gadarnhau

**CYNORTHWYWYR GRWPIAU
GWLEIDYDDOL**

Courtney Jones -
Grŵp Plaid Cymru
Delyth Ross -
Grŵp Annibynnol

Cara Williams
(Swyddog Datblygu Aelodau)

Ken Richardson
(Swyddog E-ddysgu a Chefnogaeth
TG i Aelodau)

